

حکمت معاصر

دوره معاصر

- فلسفه صدرایی در دوره معاصر
- فلسفه صدرا و حکمت متعالیه آخرین دستاورد فلسفه اسلامی است.
- این فلسفه در مرکزهای علمی، محور تدریس بوده است.
- از صد سال قبل تا امروز
- تفاوت با دوره های قبل:
- ورود فلسفه های جدید به اروپا به جهان اسلام (تفاوت عمده)
- ورود بازار مباحث فلسفی به مرحله جدید

ورود فکری و فلسفی اندیشه اروپا در ایران:

- شروع: آغاز نهضت مشروطه
- ادامه: تا به امروز

حیات مجدد فلسفی در ایران

- شکل گیری جنبش فکری و اجتماعی در اواخر قاجار
- پدیدار شدن جنب و جوش در حوزه فرهنگ
- طرح مسئله های جدید فلسفی
- فراهم شدن زمینه برای حیات مجدد فلسفه

فلاسفه معاصر

- ابوالحسن شعرانی
- میرزا ابوالحسن رفیعی قزوینی
- میرزا مهدی آشتیانی
- آقا میر محمد کاظم عصار
- محمد مهدی الهی قمشه ای
- امام خمینی
- علامه طباطبایی
- آیت الله محمدعلی شاه آبادی
- میرزا جهانگیرخان قشقایی

امام خمینی

- در سال ۱۲۸۱ ه.ش در خمین متولد شد.
- همگان او را به عنوان رهبر انقلاب می شناسند. (دوره کیهولت)
- کمتر کسی میدانند که در حدود ۲۰ سال مهم ترین و عمیق ترین کتاب های فلسفی و عرفانی (اسفار ملاصدرا و شفا ابن سینا) را تدریس می کرده است.
- (دوره جوانی)

مراحل تحصیلی

- علوم مقدماتی در: کودکی و نوجوانی
- فلسفه و عرفان: حضور در درس استادان بزرگ آن زمان:
  - سید ابوالحسن رفیعی قزوینی
  - آیت الله محمد علی شاه آبادی
- نقش اساسی در شکل‌گیری شخصیت امام خمینی در ابعاد فلسفی عرفانی و اجتماعی
  - مراد و محبوب امام خمینی

نشانه‌های قدرت علمی

۱. تدریس کتاب‌هایی مانند اسفار ملاصدرا در سنین جوانی
۲. تألیف کتاب‌های ارزنده در مباحث عرفانی در سنین جوانی:
  - تعلیق بر شرح فصوص الحکم تعلیق بر شرح مصباح الانس
  - مصباح الهدایة
  - اراده و طب
  - شرح دعای سحر
  - سر الصلوة
  - آداب الصلوة
۳. نبوغ خاص در فلسفه
۴. تفسیر عرفانی با بیانی بی نظیر از مباحث ملاصدرا در تدریس حکمت متعالیه

ویژگی‌های تدریس:

- آغاز تدریس فلسفه در حوزه‌های علمیه در شرایطی که بزرگان حوزه:
  - با تدریس فلسفه مخالف بودند
  - فلسفه صدرایی را ضد دینی تلقی میکردند.
- حلقه درس:
  - اختصاص به شاگردان نزدیک داشت.
  - کمتر علنی می‌شد. (مانند تدریس اسفار به دکتر مهدی حائری و دوستانش)

تربیت شاگردان:

- اطلاع از اینکه هر حرکت فکری، فرهنگی و انقلاب اجتماعی نیازمند یاران همفکر و همراه است.
- نتیجه = تلاش برای
  - تربیت فکری و عملی طلاب مستعد و نواندیش
  - آماده کردن این طلاب برای ورود به فعالیتهای فرهنگی و اجتماعی
- شاگردان امام خمینی:
  - به شخصیت‌های درجه اول حوزه علمیه تبدیل شدند.
  - معمولاً در علوم عقلی و فلسفه متبحر بودند.
  - مسائل فکری روز را می‌دانستند.
  - برای ایجاد تحول فکری و فرهنگی پیش قدم شدند.

حکیم بزرگ دوره معاصر (علامه طباطبایی)

بزرگترین شخصیت فلسفی معاصر و وارث حکمای بزرگ اسلام است.

زندگی نامه:

در تبریز متولد شد.

در همان شهر مقدمات دانش را آموخت.

برای ادامه تحصیل به نجف اشرف است.

در خدمت استادان بزرگ با همتی عالی مدارج تحصیلی خود را در علوم فقه، فلسفه، کلام و ... اخذ کرد.

وی در سال ۱۳۲۵ به قم هجرت کرد و با این کار تحولی عظیم را در حوزه علمیه رقم زد.

نتیجه تدریس قم

تربیت شاگردان بسیاری با ویژگی های:

آشنایی با علوم عقلی

دانستن مسائل فکری روز

پیش قدم شدن برای ایجاد یک تحول فکری و فرهنگی

اقدامات علمی و فرهنگی علامه طباطبایی

زمانی که اندیشه های ماتریالیستی و مکتب های فلسفی مارکسیسم در ایران در حال گسترش بود، علامه طباطبایی فعالیت علمی خود را آغاز کرد.

علامه طباطبایی به نقد مبانی فلسفه های جدید، به خصوص مارکسیسم اقدام میکرد.

حاصل مباحث فلسفی علامه طباطبایی چاپ کتاب «اصول فلسفه و روش رئالیسم» است (متن اصلی توسط علامه، اما پاورقی توضیحی اش را شهید

مطهری نوشته است).

علامه در این کتاب به نقد ارکان ماتریالیسم و ارائه یک دوره فلسفه اسلامی، به طوری که پاسخ گوی مسائل روز باشد می پردازد.

ملاقات با استادان دانشگاه ها و تدریس برای آن ها

پاسخ به پرسش های پرفسور هانری یکی از فلاسفه بزرگ اروپایی

احیای تدریس و تفسیر قرآن کریم

تربیت شاگردان

نکته: این فیلسوف بزرگ (پرفسور هانری) بعد از اطلاع از مقام علمی علامه طباطبایی در جلسات پی در پی به حضور ایشان رسید و پرسش هایی را مطرح

کرد که درباره فلسفه، اسلام و تشیع بود. و حاصل این گفت و گوها در کتابی به نام «شیعه» به چاپ رسید.

آثار علامه طباطبایی

تفسیر «المیزان» است که در بیست و چهار جلد در مدت بیست سال تألیف شده است.

از نظر استاد مطهری و بسیاری از صاحب نظران در تاریخ اسلام نظیر ندارد.

الگوی از نظام فکری و عملی

نظام فکری هر کس شبیه یک درخت است؛ همه افکار و عقاید شاخ و برگ های این درخت هستند.

هرچه ریشه کم عیب و سالم باشد، شاخ و برگ ها سالم تر و سرحال تر هستند.

تقسیم بندی افراد بر اساس نظام فکری (تشبیه به درخت)

دسته اول

۱. کمتر اهل اندیشه ورزی هستند (نه اینکه اهل اندیشه ورزی نیستند).
۲. یک نظام فکری مشخص شده برای خود ندارند.
۳. زندگیشان به تقلید از دیگران می‌گذرد (هم در ریشه و هم در شاخ و برگ).
۴. تصمیم گیری آنها تابع جو حاکم بر جامعه است.

دسته دوم

۱. وارد عرصه تفکر شده‌اند. (منظور تفکر فلسفی است).
۲. دارای افکار فلسفی هستند
۳. افکار فلسفی به خوبی در آن‌ها شکل نگرفته است.
۴. نمی‌توانند میان افکار فلسفی و مسائل زندگی ارتباط برقرار کنند. (یعنی درختشون تنه ندارد)
۵. گاهی بر اساس افکار خود تصمیم می‌گیرند و گاهی بر اساس مبانی دیگر
۶. در حال رشد و پیشرفت هستند.

دسته سوم:

۱. در انتخاب ریشه درخت و پایه نظام فکری خود دچار خطا و اشتباه شده‌اند.
۲. ریشه ناکارآمد و ناسالم در زمین زندگی قرار داده‌اند.
۳. به سبک زندگی معیوب و ناسالم رسیده‌اند.

دسته چهارم

۱. ریشه درخت فکری را به درستی انتخاب کرده‌اند یعنی پایه‌های استواری برای نظام فکری خود ساخته‌اند.
۲. با دقت و تأمل فراوان و با عقلانیت بالا، شاخ و برگ‌های سالم و قوی و استوار را از ریشه استخراج کرده‌اند.
۳. مثلاً وقتی درباره فرهنگ صحبت می‌کنند، مخاطب فهیم می‌فهمد که:
  - این سخن برگرفته از مبانی فلسفی است.
  - این سخن به همان ریشه باز می‌گردد.

نظام فکری استاد مطهری

نظام فکری و علمی استاد مطهری

براساس:

- عمیق‌ترین اندیشه‌های فلسفی که از علامه و امام آموخته بود.
- تفکر در قرآن کریم و سخنان معصومین (ع) سامان داده شده است.

ویژگی‌ها:

۱. به میراث ماندگار تمدن اسلامی متکی است.
  ۲. پاسخ‌گوی نیازهای زمان و عصر حاضر ما است.
  ۳. می‌توان تأثیر دیدگاه‌های فلسفی (ریشه) را بر آثاری که در رابطه با زندگی اجتماعی و اقتصادی (شاخ و برگ) نوشته، مشاهده کرد.
- استاد مطهری نمونه عالی و برجسته گروه چهارم است.